

ВІДГУК

**доктора юридичних наук, професора,
завідувача відділу теорії держави і права Інституту держави і права
імені В.М. Корецького НАН України
Пархоменко Наталії Миколаївни
на дисертацію Гавриленко Тетяни Сергіївни
на тему: «Еволюція та розвиток функцій Київської міської ради:
історико-теоретичний аспект»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Відгук підготовлено на підставі вивчення рукопису дисертації та наукових праць Гавриленко Тетяни Сергіївни, опублікованих за темою дисертації.

Актуальність теми дисертаційної роботи. Функціонування органів місцевого самоврядування в Україні, зокрема Київської міської ради, є ключовим елементом забезпечення функціонування демократичної, соціальної та правової держави. Органи місцевого самоврядування відіграють важливу роль у прийнятті рішень, що стосуються місцевої громади, забезпечуючи їхню участь у прийнятті рішень, створенні та розвитку комфортних умов для життя.

Київська міська рада відіграє важливу роль у втіленні державної стратегії щодо розвитку та формування місцевого самоврядування та муніципальної влади в Україні. Тому дослідження функцій цього органу з історичного, теоретичного та практичного погляду є обґрунтованим.

Актуальність обраної теми дослідження зумовлена тим, що Київська міська рада наразі являє собою конкретний приклад розвиненої місцевої ради в столиці європейської країни, яка активно трансформується та удосконалюється. Водночас, особливо важливим є аналіз еволюції та розвитку функцій Київської міської ради, зокрема за допомогою історичного підходу. Проведене Гавриленко Т.С. дослідження спрямоване на виявлення основних засад еволюції цього органу місцевого самоврядування, а також

формулювання пропозицій щодо удосконалення регулювання та реалізації його сучасних функцій.

Актуальність дисертації, її теоретична й практична цінність підтверджується і тим, що вона належить до фундаментальних досліджень актуальних проблем суспільних та гуманітарних наук, включених до Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 942 від 7.09.2011, зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 970 від 24.10.2012, № 741 від 23.09.2015, № 556 від 23.08.2016.

Дисертаційне дослідження виконувалось в рамках науково-дослідної теми кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК» «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення прав людини та дитини в умовах розбудови правової, демократичної, соціально орієнтованої держави з широко розгалуженими інститутами громадянського суспільства» (державний реєстраційний номер УкрІНТЕІ: 0118U001384).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, що сформульовані у дисертації забезпечується: комплексним застосуванням сукупності дослідницьких методів пізнання соціальних процесів і явищ у сферах дії держави та громадянського суспільства для аналізу і характеристики наукових праць, актів законодавства України та міжнародних актів, присвячених аналізу функціонування Київської міської ради; застосуванням методологічних принципів об'єктивності і неупередженості аналізу та критичного осмислення досліджуваного матеріалу; широким використанням у якості науково-теоретичного підґрунтя дослідження праць вітчизняних науковців та представників іноземної наукової думки; аргументованою науковою полемікою з іншими вченими в тексті дисертації; послідовністю та логікою

викладення здобувачем матеріалу, його аргументованістю.

Структурно дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, які містять дванадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загалом запропонована автором структура дисертаційного дослідження через призму історико-теоретичного аналізу дала змогу здійснити всебічне вивчення проблем функціонування Київської міської ради як органу місцевого самоврядування зі спеціальним статусом в Україні, зокрема, виявити недоліки та прогалини й обґрунтувати авторські пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства у цій сфері.

Методологічну основу дисертаційної роботи складають загальнонаукові і спеціальні методи дослідження. Зазначені методи дали змогу дослідити сутність функцій Київської міської ради у процесі дослідження історії їх становлення, розвитку та сучасної регламентації і реалізації.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій не викликає сумнівів. У дисертації чітко сформульовані мета та завдання дослідження, їх постановка та послідовність дозволяють розкрити основний зміст теми. Результати проведеної наукової роботи мають достовірний характер і наукову новизну.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку положень, висновків та пропозицій, які вирізняються науковою новизною, мають теоретичне і практичне значення. Найважливішими з них є такі:

уперше: здійснено історико-теоретичне дослідження функцій Київської міської ради, що допомогло виокремити періоди ефективного функціонування міської ради та періоди, що не несли ефективного результату діяльності ради, з'ясувати етапи розвитку функцій Київської міської ради; обґрунтовано теоретико-методологічні засади функціонування Київської міської ради, класифіковано функції місцевої ради та досліджено кожен з них у історично-теоретичному аспекті з урахуванням їх

регламентації та практичної реалізації; виявлено пріоритетні та похідні функції Київської міської ради на різних історичних етапах становлення та розвитку за допомогою загальної характеристики функціонування місцевої ради у різні історичні періоди незалежності України; запропоновано критерії класифікації функцій Київської міської ради, та надано їх розгорнуту характеристику; запропоновано законодавчо визначити поняття «функція органу місцевого самоврядування» та законодавчо закріпити функцію формування Київською міською радою структури виконавчого органу Київської міської ради - Київської міської державної адміністрації; визначено недоліки функціонування органів місцевого самоврядування у місті Києві під час режиму воєнного стану та запропоновано шляхи вирішення вищезазначених проблем; визначено недоліки у частині надання формальної можливості головам сіл, селищ, міст, у разі відсутності військової адміністрації у відповідній громаді, приймати одноосібні рішення, тимчасового, на період правового режиму воєнного стану, з питань, визначених Законом України «Про правовий режим воєнного стану в Україні», що оформлюються розпорядженням: формальність прийняття рішення, яке контролюється військовим командуванням та військовою обласною адміністрацією; оформлення рішення голови ради як розпорядження на протигагу законодавчій вимозі оформлювати це рішенням ради;

удосконалено: наукову характеристику функцій Київської міської ради шляхом доповнення функціями, які фактично практикуються, однак законодавчо не визначені; понятійно-категоріальний апарат у сфері регламентації та реалізації функцій органів місцевого самоврядування загалом та Київської міської ради зокрема; обґрунтування співвідношення понять «повноваження органів місцевого самоврядування», «компетенція органів місцевого самоврядування», «функції органу місцевого самоврядування» як понять, визначення яких є подібними, однак несуть в

собі різний зміст та потребують розмежування на законодавчому рівні; класифікацію функцій органу місцевого самоврядування загалом та Київської міської ради зокрема;

набули подальшого розвитку: положення щодо визначення понять «повноваження органів місцевого самоврядування», «компетенція органів місцевого самоврядування», «функції органів місцевого самоврядування», «функції Київської міської ради» та ін.; наукові положення у контексті еволюційної етапності функцій Київської міської ради; наукові положення щодо видів функцій органів місцевого самоврядування, зокрема Київської міської ради; наукові положення щодо форм реалізації функцій Київської міської ради, законодавчої регламентації функцій органів місцевого самоврядування та інші.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях дисертанта та їхня апробація.

Основні здобутки дисертації Гавриленко Т.С. викладені у тринадцяти наукових працях, із них – дев'ять статей у наукових фахових виданнях (3 – у науковому періодичному виданні інших держав, 1 – у науковому виданні Scopus), чотири тези доповідей у матеріалах конференцій.

Теоретичні і практичні положення та висновки, запропоновані в дисертації, обговорювалися на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях та опубліковані у відповідних збірниках за результатами таких конференцій: Всеукраїнська наукова конференція «Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах» (м. Запоріжжя, 2018 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні правові системи світу: тенденції та фактори розвитку» (м. Запоріжжя, 27–28 серпня 2021 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток державності та права в Україні: реалії та перспективи» (м. Львів, 17-18 вересня 2021 р.); Міжнародна наукова конференція «Соціально-гуманітарні дослідження та інноваційна освітня діяльність» (м. Дніпро, 24-25 травня 2019 р.).

Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження.

Практичне значення отриманих результатів полягає у обґрунтуванні в дисертації наукових положень, висновків та рекомендацій, що можуть бути використані в практичній роботі Київської міської ради та інших органах місцевого самоврядування під час реалізації функцій, повноважень, компетенції, задля покращення функціонування місцевої ради тощо; під час розробки законодавчих змін у сфері місцевого самоврядування; під час діяльності фахівців та науковців у галузі місцевого самоврядування, які працюють над розв'язанням комплексу проблем територіального розвитку; під час складання наукових текстів, що підтверджується науковими публікаціями та актами впровадження результатів дисертаційного дослідження.

Найважливіші теоретико-методологічні положення були використані:

- Управлінням з питань розвитку місцевого самоврядування, механізмів прямої демократії та цифрової трансформації секретаріату Київської міської ради відповідно до довідки про провадження результатів дисертаційного дослідження (Додаток Б);

- Київською міською радою відповідно до довідки про провадження результатів дисертаційного дослідження (Додаток В).

Відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація Гавриленко Тетяни Сергіївни відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Оформлення дисертації

відповідає вимогам оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40. Порухень академічної доброчесності в дисертації та наукових працях, в яких представлено результати дисертації, не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження.

Поряд із загальною позитивною оцінкою дисертації Гавриленко Т.С., слід відзначити, що дослідження містить деякі спірні положення, які потребують додаткової аргументації й мають бути обговорені під час публічного захисту та враховані автором у його подальших наукових дослідженнях. Зокрема:

1. У підрозділ 1.1. дисертантка проаналізувала основні теорії і концепції розуміння суті місцевого самоврядування: вільної громади, державницьку, громадівську, муніципального дуалізму. Зрозуміло, що у жодній державі неможливо побудувати систему місцевого самоврядування, ґрунтуючись лише на одній якійсь концепції у чистому вигляді, однак визначити, до якої концепції тяжіє конкретна держава, все ж таки можна. Чи маєте Ви власні міркування, яка риси якої моделі або які моделей є притаманними для української моделі місцевого самоврядування?

2. Одним з результатів Вашого дисертаційного дослідження стала розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення регламентації та реалізації функцій органів місцевого самоврядування у місті Києві під час введення правового режиму воєнного стану. У зв'язку з цим виникає питання, які, на ваш погляд, ключові положення реформування місцевого самоврядування здійснені і чи відповідають вони реаліям сьогодення?

3. У підрозділі 2.2., досліджуючи функціонування місцевого самоврядування автор зазначає, що основою реформування державного управління стала децентралізація. Децентралізацією є процес передачі частини функцій і повноважень центральних органів виконавчої влади органам регіонального та місцевого самоврядування. З якими проблемами та

ризиками внаслідок здійснення реформи зіткнулося як населення, так і владні інституції в Україні?

4. На стор. 153 дисертант цілком вірно зазначає, що громадський контроль є ефективним способом забезпечення реалізації інтересів громади під час функціонування органів місцевого самоврядування. Контроль є важливою формою впливу народу, населення, громадян на діяльність органів та посадових осіб місцевого самоврядування щодо організації виконання норм права, реалізації суб'єктами правовідносин своїх прав і обов'язків, дотримання і захисту прав і свобод людини і громадянина. Хотілось би почути точку зору автора про значення громадського контролю у підвищенні рівня демократизації суспільства.

Звертає на себе увагу і те, що висновки викладені автором у дисертації, досить об'ємні та громіздкі, що робить їх сприйняття складним.

Разом з цим, висловлені зауваження не знижують загальний високий рівень проведеного дисертантом дослідження, а лише свідчать про складність наукового завдання, що вирішується здобувачем.

Загальний висновок. У цілому, дисертаційна робота Гавриленко Тетяни Сергіївни на тему: «Еволюція та розвиток функцій Київської міської ради: історико-теоретичний аспект» є завершеним науковим дослідженням, що відзначається науковою новизною, обґрунтованістю висновків, які мають теоретичне та практичне значення для розвитку юридичної науки та практики.

За актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Гавриленко Тетяни Сергіївни на тему: «Еволюція та розвиток функцій Київської міської ради: історико-теоретичний аспект» відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, наказу МОН України «Про

затвердження Вимог до оформлення дисертації» за № 40 від 12 січня 2017 року, а також вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Сказане вище дає підстави вважати, що за результатами прилюдного захисту здобувачка наукового ступеня Гавриленко Тетяна Сергіївна, заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

член-кореспондент НАН України,

заслужений юрист України,

доктор юридичних наук, професор,

завідувач відділу теорії держави і права

Інституту держави і права

імені В.М. Корецького НАН України

Наталія ПАРХОМЕНКО

ПАРХОМЕНКО Н. П.
5 березня 2024